

ACTUA SCCL

Seu social: Vilafranca del Penedès
Àmbit geogràfic: autonòmic
Forma jurídica: cooperativa d'iniciativa social

- 240 persones treballadores
- 24 persones treballadores pertanyents a col·lectius en risc d'exclusió social
- 5 persones voluntàries
- 62 persones sòcies
- 880 persones ateses en serveis a la infància i la joventut
- 10 persones ateses en serveis d'atenció a la dependència o la discapacitat
- 3 persones ateses en serveis d'atenció a trastorns de salut mental
- 16 persones ateses en serveis a altres col·lectius en situació d'exclusió social

<https://actua.coop/>

Breu història de l'organització

Actua és una cooperativa d'iniciativa social sense afany de lucre creada en 2005 per professionals de l'àmbit socioeducatiu, que està dedicada al desenvolupament i la gestió de projectes d'acció socioeducativa per a la promoció social de les persones, la prevenció de situacions de vulnerabilitat social en infants i joves i la millora de la convivència. Van iniciar la intervenció amb un centre residencial d'acció educativa (CRAE d'ara endavant) al municipi d'Avinyonet del Penedès i actualment atenen a més de 700 persones, som més de 200 persones treballadores i actuen a totes les províncies catalanes exceptuant Girona.

Missió

Volen ser una cooperativa que treballa amb equips de professionals qualificats on l'apoderament personal, l'autolideratge i l'excel·lència són la màxima expressió col·lectiva.

Esdevenir un referent, des del propi territori d'actuació, en la gestió de projectes d'iniciativa social i la participació en xarxes de gestió de recursos i d'oportunitats comunitàries.

En la matriu identitària rau el canvi i l'adaptació a l'entorn amb progressivitat, permanència i consistència.

Descripció de l'activitat

Projectes d'emancipació i inserció laboral de joves. Projectes adreçats als joves, els quals els ofereix residència, suport educatiu i orientació per l'adquisició i l'entrenament de competències per a la vida adulta; el foment de la convivència i la creació d'itineraris per a l'orientació i inserció laboral.

Projectes de prevenció. Gestió d'espais socioeducatius. Els centres oberts són espais d'educació social dependents de la xarxa de Serveis Socials Bàsics municipals o comarcals, per oferir atenció i suport a nens i nenes i a les seves famílies. L'estratègia socioeducativa es basa en la circulació social.

Gestió de recursos residencials per infants i joves tutelats. Els CRAE i els Serveis de primera acollida (SPA AIS) ofereixen una atenció temporal als infants i joves menors d'edat que no poden romandre en el seu nucli familiar i la tutela dels quals és assumida per la DGAIA. La missió prioritària és garantir la protecció i en cada servei, segons la seva realitat, es treballa per poder oferir a aquests infants i joves les oportunitats que necessiten a tots els nivells.

DESCRIPCIÓ DE L'EXPERIÈNCIA**COOP_ERA****Breu descripció**

Coop-era (abreviatura de Cooperativisme Oportunitats, Persones, Economia social i Relleu Agrari) és una iniciativa d'intercooperació creada inicialment entre entitats dins l'engranatge de l'economia social i solidària (ESS) (Actual, SCCL i Entrem, SCCL), així com el cooperativisme de gestió agrícola (Covides, SCCL).

És un projecte pioner pensat per dinamitzar el sector primari a escala local i comarcal amb visió de país, protegint l'arrelament territorial a través de la viabilitat econòmica. L'oferta de serveis agraris i productes frescos i elaborats implica un programa de relleu agrari dissenyat aplicant criteris de l'ESS, cohesió territorial, així com inserció de col·lectius altament vulnerables.

Coop-era es concep com una plataforma compartida des d'on encetar un pla de reconversió del sector primari dissenyat en una estructura modular de quatre fases que recull i protegeix els valors, interessos i necessitats del territori així com de les persones que hi viuen o hi treballen. La finalitat és generar valor afegit en territoris i entorns rurals donant oportunitats laborals directes a col·lectius específics, dignificant un sector primari altament precaritzat i empobrit.

La filosofia de coop-era, de ser un projecte autofinançable i sostenible, els fa agafar la gestió directa de finques arreu del país per fer-les productives i rendibles. Aquestes finques també els serveixen de centres de formació i preparació de les futures persones treballadores.

Per aconseguir l'autosostenibilitat, coop-era no tan sols farà serveis agraris a tercers; també produirà i comercialitzarà, a nivell local i de proximitat, fruites i verdures juntament amb productes elaborats com a oli d'oliva i conserves produïts amb matèries primeres provinents dels camps gestionats. D'aquesta manera treuen el màxim d'intermediaris possibles i posen valor en obtenir el benefici més gran, per a poder destinar-lo a la integració en el món laboral de més persones en situació vulnerable.

Aportació de valor de la iniciativa

El conjunt d'actors i agents implicats es beneficiaran directament del desenvolupament del projecte en base cinc dels sis àmbits descrits a l'Estratègia Catalunya 2020 (ECAT 2020):

- Ocupació i formació. Coop-era procura transmetre i captar el coneixement, l'expertesa professional i l'arrelament territorial de la pagesia, mitjançant la capacitació.
- Cohesió social. L'aspecte de la cohesió social i territorial és indeslligable de l'àmbit econòmic i laboral agrari, atès que es tracta d'un sector primari impossible de deslocalitzar.

- Innovació i coneixement. La transició ecològica implica recerca, intercooperació i documentació, que millorarà la resiliència del territori.
- Dinamisme empresarial. Coop-era s'orienta cap a esdevenir una palanca de dinamització empresarial a cadascun dels territoris on es vagi implementant.
- Economia verda. Proximitat, cooperativisme, ESS (Economia Social i Solidària) i conscienciació en l'ecosistema ecològic.

Necessitats identificades

Les necessitats socials, la precarització i empobriment de la pagesia, manca d'accés a les terres de cultiu, abandonament de terres cultivables a causa de la caiguda dels rendiments i/o a l'abandonament de les explotacions agrícoles per a l'edat avançada, problemes de salut i/o a la manca de relleu generacional també són clarament definitòries de la situació econòmica i territorial de la gran majoria de districtes del món rural a Catalunya. Resulta prou evident el malestar acumulat per la pagesia arreu del territori català a causa de la necessitat urgent d'un canvi en els models de gestió territorial i a l'impuls de noves polítiques proactives o d'iniciatives empresarials i sectorials ben coordinades que posin al capdamunt de les prioritats la protecció de la viabilitat econòmica del sector primari (en la línia de l'ECAT 2020), assumint definitivament un compromís amb la cura del territori i la cura de les persones que hi viuen.

En relació amb les entitats promotores que integren l'acord d'intercooperació destaquen una iniciativa transectorial insòlita per desenvolupar un projecte pioner on es procuren cobrir les necessitats de la pagesia, alhora que es genera un nínxol laboral específic per poder generar itineraris d'inserció sociolaboral de mitja i llarga durada amb perfils i col·lectius amb dificultats socials específiques però amb habilitats i competències laboralment valoritzables, dins d'una iniciativa emprenedora enquadrada en els principis de l'ESS.

Principals objectius assolits

Eix territorial:

- Donar continuïtat a explotacions agrícoles abandonades o en risc d'abandonament.
- Generar, dinamitzar i valoritzar 'bancs de terres' cultivables en règim d'arrendament, parcel·la o altres modalitats, amb suport i col·laboració directa dels agents de l'entorn.
- Nodrir i protegir la cadena de valor del producte generat, amb alternatives de cultiu i/o vies d'accés directe al mercat secundari (agrobotigues, distribució directa, etc.), en col·laboració amb plataformes sectorials del territori.
- Eix d'inserció sociolaboral:
- Facilitar el relleu generacional en el món agrari, a través de propostes de recuperació, valorització i reconversió de terres de cultiu en explotacions econòmicament viables i / o amb valor afegit.

- Promoure l'ingrés de la dona al món rural i prioritzar la contractació de persones adultes perceptores d'ajudes econòmiques o persones on la desocupació s'ha vist agreujada per la manca de recursos personals i competencials.
- Formar i donar oportunitats laborals a una generació de pagesos joves amb possibilitats d'arrelament estable al territori en entorns rurals.
- Dinamitzar oportunitats de masoveria i/o suport a les masies o cases pairals públiques o privades.

Eix de treball social en el món rural:

- Elaborar un programa de mentoria rural centrat en la transmissió d'uns coneixements i experiències professionalitzadores per atendre les necessitats no cobertes dels nuclis pagesos (molt envellits i aïllats) en el món rural.

Principals resultats obtinguts

- Actualment, porten la gestió de diferents espais: 12,13 hectàrees d'oliveres; 7,04 hectàrees d'horta; 2,65 hectàrees de presseguers i 1,42 hectàrees de vinya.
- Han donat serveis agraris a 28 pagesos de collita, esporga, poda, cavadora o picada de vergues.
- Han iniciat la transformació/transició cap a l'agricultura ecològica de la finca de Constantí, contactant amb l'entitat reguladora, CCPAE.
- Han activat contactes amb diferents ajuntaments catalans per a la gestió de les seves terres així com de la possibilitat de contractació dels diferents serveis agraris que ofereixen.
- S'han signat convenis amb l'associació Ressò qui gestiona el rebost solidari de l'ajuntament de Vilafranca del Penedès per a revaloritzar els excedents de collita dintre del marc d'ESS i la RSC (Responsabilitat Social Corporativa) del projecte. Amb el mateix objectiu s'ha desenvolupat un acord amb la fundació Espigoladors per la producció d'elaborats amb matèries primeres provinents de les finques que gestionem al seu obrador social.
- S'ha iniciat col·laboració amb diferents entitats del país, Innoví, Clúster, Universitat de Barcelona, per a explorar nous espais de formació i d'innovació en l'agricultura i l'ecologia.

Abast de l'experiència:

Territorialment, el Coop_era neix al Penedès amb la finalitat de replicar el seu model a tot el país. En un principi es preveien quatre fases amb una durada de quatre anys en els quals es passava del Penedès, el primer, a les comarques properes el segon, a una província el tercer per acabar el quart any cobrint ja una bona part de tota Catalunya.

Actualment, i dintre del primer any, ja han aconseguit tenir presència i estar gestionant terres a dues províncies, Barcelona i Tarragona i estan treballant per fer el salt a Lleida.

La necessitat que cobreixen és tanta, i el model que aporten és tan sòlid, que sorgeixen oportunitats que no poden deixar passar, malgrat això suposi anar massa ràpid.

Socialment, en un inici l'abast era uns perfils més concrets, joves immigrants no acompanyats, discapacitats, tutelats i extutelats, i han crescut donant serveis a altres col·lectius també amb risc d'exclusió social, com són persones en situació d'atur de llarga durada, violència de gènere, etc.

Persones implicades en l'experiència

Treballadores: 5

Ateses: 114

Principals factors clau d'èxit

El sector agrari es troba amb moltes dificultats: falta de relleu generacional, despoblació en l'àmbit rural, tecnificació de la pagesia, oligopolis productius, degradació i abandonament del camp amb el risc d'incendis que genera, dificultat d'accés al mercat laboral tradicional de les persones en risc d'exclusió social, desconexió entre els serveis socials i el món empresarial, etc. Davant aquestes qüestions, coop-era aporta una gestió complexa i completa.

Si es tracten cadascun dels problemes de manera separada, les solucions que sorgeixen queden més limitades que si es dona una mirada i una aproximació holística. Connectar les diferents necessitats descrites creant oportunitats reals de formació, relleu, creació de llocs de treball cooperatius i autogestionats, assegura un èxit a curt termini de la iniciativa. Implicar les administracions locals i del país, aprofitant alguns dels seus recursos com són terres en propietat, i fent-los productius, també ajuda que el territori es faci seu el coop-era.

Dificultats i reptes superats en el desenvolupament de la iniciativa

El món de la pagesia és per natura desconfiat. Una llarga història de pèrdues, baralles, traïcions polítiques i desigualtats fan que hi hagi una natural reticència a canviar res que pugui remoure uns fonaments molt profunds en el temps.

Moltes de les finques inspeccionades tenen mancances importants, en tractaments, abandonament o venda d'actius necessaris per a la seva gestió, com poden ser tractors, que dificulten poder

treballar-les en bones condicions per fer-les productives en un període de temps breu. La inversió necessària inicial fa que sense una ajuda econòmica externa, sigui difícil poder passar a gestionar-les.

Per altra banda, l'augment de la immigració, el creixement de discursos xenòfobs i la situació socioeconòmica postpandèmica, amb índex d'atur altíssims i molt més entre els joves, fa que es requereixin solucions trencadores com és el coop-era.

És un repte destacat trencar barreres i estigmes entre els mateixos pagesos, per tal que acceptin la gestió de les seves propietats per part d'una cooperativa d'integració social.

Amb el coop-era ho estem intentant i aconseguint a poc a poc.

Elements innovadors que aporta l'experiència

La interdisciplinarietat del coop-era, que agrupa un ampli ventall de perfils tècnics (agraris, socials, enginyers agrònoms, tècnics ADV, formadors, educadors, gestors, comercials, etc.) fan que el projecte en si, innovi en la seva aproximació al problema que ve a tractar.

L'aprofitament del capital humà pagès existent amb el compromís del suport en el relleu i l'articulació i transmissió del seu coneixement via joves pagesos que faciliten la connexió amb els treballadors més joves als quals va dedicat tot el projecte, fa que hagin de superar reptes nous donant-los respostes noves. La utilització de les noves tecnologies en favor del projecte, tant amb eines comunicatives com en la promoció o amb l'objectiu d'aconseguir material o eines, patrocinis, donacions o campanyes també en desmarca d'altres iniciatives semblants.

Principals factors que permeten la transferència i replicabilitat

En tot el territori català les problemàtiques d'abandonament de terres per falta de relleu generacional, les dificultats en la gestió de l'agricultura i les dificultats d'integració en el món laboral de persones amb risc d'exclusió social són comunes. També és comú que en el territori hi hagi entitats desplegades fent tasques socials, i moltes d'elles actuant en diferents comarques a la vegada o en tot el país. Això ens permet assegurar, que un cop creats els protocols de treball i les eines executives, i documentades les accions i els resultats, sigui plenament replicable el projecte coop-era en qualsevol comarca del territori.

Des del coop-era creiem i apostem fortament en la intercooperació i la mancomunació del treball. Replicar el model exactament en unitats separades en diferents punts del territori sempre serà menys eficient que aprofitar les fortaleces ja creades i compartir esforços de gestió amb els actors ja presents en aquest territori. La gestió agrícola està fortament estudiada, i tot i apostar per l'I+D, aquest donarà resultats a mig i llarg termini, per tant, el

que realment permet la transferència és el treball de trencar les primeres barreres, creant un model d'èxit i que les rèpliques, treballant en equip, s'aprofitin del moment i comparteixin objectius i feines.

